

zijn" 1). Hij toonde aan, dat bij een nauwkeurig en uitgebreid vestibulair onderzoek er bij dergelijke patiënten vaak afwijkingen te vinden zijn. Zijn nu de klachten dezer patiënten functioneel of niet, is dit nu werkelijk een ziekte of niet? De beantwoording van deze vraag hangt af wat men onder „functioneel” en „ziekte” verstaat. Als men onder functioneel verstaat: door functiestoornis veroorzaakt, dan zijn deze klachten zeker functioneel: veroorzaakt door functiestoornis van het vestibulaire apparaat. Of deze functiestoornis misschien tengevolge van abnormale sterke reactie van het vestibulaire apparaat psychisch is teweeg gebracht, zoals dit bij functionele stoornissen zeer vaak het geval is, is uit de klinische les niet af te leiden, want bij de patiënten van prof. VAN EGMOND wordt niet het resultaat van het psychische onderzoek meegedeeld.

Alleen als het lichamelijk onderzoek aantoont, dat de functiestoornis veroorzaakt is door een anatomische afwijking of een uitwendige oorzaak als intoxicatie of infectie kunnen wij zonder nader onderzoek besluiten tot een niet psychische oorzaak van de door de functiestoornis veroorzaakte klachten. Het is mij niet helemaal duidelijk geworden, welke conclusie uit het meegedeelde onderzoek kan worden getrokken.

Niemand twijfelt eraan, dat een — objectief gevonden — tachycardie of de uitgebreide rode vlekken, die soms — vooral tijdens de anamnese aan gelaat en hals verschijnen, welke laatste ook bij patiënten van prof. VAN EGMOND zijn vermeld, psychisch veroorzaakt kunnen zijn. Men kan hieruit het onderscheid niet treffen tussen „het bestaan van een ziekte” of „functioneel”. Maar wanneer de bevinding van een dergelijke functiestoornis wordt gedaan met een min of meer ingewikkelde apparatuur, schijnt de beoordeling eenvoudiger. Dit begint al wanneer een iets verhoogde systolische bloeddruk wordt gevonden en men op grond van een slechts één maal verricht en eenzijdig onderzoek deze mensen afkeurt (zie artikel van prof. FORMIJNE e.a.). Bij ingewikkelder apparatuur komt men nog sneller tot de conclusie: lichamelijk en organische ziekte (o.a. electrocardiographische afwijkingen, bijv. T₂ in (staande houding)).

Het zou wenselijk zijn, als bij de beschrijving van een functiestoornis werd aangegeven of deze bevinding toelaat een onderscheid te maken tussen „functioneel” en organisch. Wanneer dan blijkt, dat de bevinding alleen op een functiestoornis wijst, dan moet men m.i. onafhankelijk van de belangrijkheid dezer bevinding het onderzoek uitbreiden tot de psyche van de patiënt.

De patiënten, die „niets mankeren”, zijn zoals VAN VALKENBURG 2) het onlangs uiteenzette, vaak wel ziek. Bovendien toont juist bij psychische stoornis het vegetatieve-endocrine stelsel vaak een labiliteit, die zich in abnormale reacties van allerlei aard uit. Het waarnemen van deze abnormale reacties is een van de redenen, waarom deze patiënten vaak niet aan de psychotherapie toekomen. Ik zou hiermee echter allerminst willen ontkennen, dat geneesmiddelen, die op het vegetatieve of endocrine stelsel werken, nutteloos zouden zijn.

's-Hertogenbosch, 7 September 1949

G. F. VAN BALEN

TRICHOBEZOAR

Levendig herinner ik mij de vergadering in 1919 van het Klinisch Genootschap te Rotterdam, waarin de collegae H. KLINKERT en DE JOSSELIN DE JONG, destijds patholoog-anatoom in het ziekenhuis aan de Coolsingel, het geval demonstreerden, dat bij de autopsie een haarbal bleek te zijn. Het was niet herkend, noch door het punctaat, dat de clinicus de patholoog-anatoom ten onderzoek had verstrekt, noch bij het klinisch onderzoek en de bespreking coram societate medica. Wel een bewijs, hoe moeilijk in die dagen de herkenning dier aandoening was; trouwens — zoals collega DE LEEUW in het *Tijdschrift* van 3 Sep-

1) *N.T.v.G.* 93, 2497, 1949.

2) *N.T.v.G.* 93, 2058, 1949.

tember 11. opmerkt — het was het eerste in Nederland beschreven geval en de eerste „haarmaag”, die DE JOSSELIN zag.

En toch... was er een mate van naïeveteit in dit geval, immers, de bedoelde ongehuwde vrouw droeg steeds een mutsje, waaronder zij vrij wel kaalhoofdig bleek te zijn. Niemand had daarover verder nagedacht, omdat alle vrouwelijke patiënten in het ziekenhuis een katoenen muts droegen. De proeflaparotomie zou in dit geval waarschijnlijk levensreddend zijn geweest.

In 1896 werd door STELZNER vóór de operatie de diagnose gesteld, later een enkele keer doordat de haarbal uitgebraakt, of per anum was afgegaan. In VON LANGENBECK's *Archiv* (1883) werd het verslag der eerste operatie, door SCHÖNBORN te Koningsbergen verricht, gepubliceerd, terwijl in 1884 door dr. THORNTON gastrotomie werd uitgevoerd ter verwijdering ener grote haar massa bij een 18-jarig meisje, dat de gewoonte had haar uitvallende haren en eindjes van garen en breikatoen op te peuzelen. Hierbij wordt vermeld, dat patiënte vrij spoedig hersteld was „ondanks dat de operatie de volgende dag, wegens een in de buikholte vergeten spons, gedeeltelijk moest herhaald worden”. In 1921 kon DAVIES 108 gevallen van trichobezoar verzamelen. Wegens de vele gevallen, die in Engeland voorkwamen, schreef hij: *The eating of hair seems to be a favorite pastime of English women*”.

Utrecht (Oudenrijn), 4 September 1949

K. A. ROMBACH

BERICHTEN

BUITENLAND

WERELDBERICHTEN. — COÖRDINATIE DER GENEESKUNDIGE CONGRESSEN. Een nieuw internationaal, niet gouvernementeel lichaam heeft zich dit voorjaar te Brussel geconstitueerd. Het stelt zich ten doel meer eenheid en samenwerking te scheppen op het gebied der internationale geneeskundige congressen. De zetel van het Bestuur zal in België worden gevestigd, het secretariaat in de bureaux van de UNESCO te Parijs (*Chron. de l'org. mondiale de la Santé*, Mei 1949).

— WORLD MEDICAL ASSOCIATION BULLETIN. De eerste nummers van het orgaan der World Medical Association zijn verschenen. Dr. MORRIS FISHBEIN te Chicago is editor-in-chief. Tot de negen leden der redactie behoort prof. dr. G. C. HERINGA, beherend redacteur van *Medisch Contact*.

De rubriek *Problems of World Medical Interest* opent met een korte samenvatting van het rapport JULES SAMUELS: „Not a single case of cure of any one of these diseases (cancer, diabetes and multiple sclerosis) was confirmed”. Een volgende maal zal deze rubriek het bericht kunnen bevatten, dat het rapport van de voorzitter van de Gezondheidsraad welhaast een jaar geleden aan de Minister van Sociale Zaken is aangeboden, dat de Amsterdamse kankergenezer intussen ruimer is behuisd en nog steeds kan beschikken over een zaal in het Concertgebouw ter demonstratie van zijn genezen lijders.

BELGIË. — TER TOETSING VAN „OCCULTISTEN”. Er heeft zich een comité gevormd met het doel verschijnselen, die gezegd worden paranormaal te zijn, aan een onderzoek te onderwerpen. Het occultisme, zo meent de commissie, neemt niet slechts in het dagelijks leven, doch ook op medisch terrein een steeds groter plaats in. In stijgende mate, zowel in de steden als op het land, houden de occultisten, en in het bijzonder de „radio-esthésistes”, spreekuur, niet zelden met medewerking van een geneesheer, die hun practijken met zijn naam dekt (*Brux. méd.*, 1949, 1652).

— ANTWERPENS GENEESKUNDIGE DAGEN. De Geneeskundige Kring te Antwerpen organiseert van 30 September tot en met 3 October de vierde sessie van